א המרת דת פוסלת ואין המרת דת פוסלת במעשר [1]כל ערל לא יאכל בו למה לי [ס]בו [2]אינו אוכל אבל אוכל הוא במצה ומרור [3]ואיצטריך[ג] למכתב ערל ואיצטריך למכתב כל בן נכר דאי כתב רחמנא ערל משום דמאים אבל בן נכר דלא מאים אימא לא ואי כתב רחמנא כל בן נכר משום דאין לבו לשמים אבל ערל דלבו לשמים אימא לא צריכא [2]ממנו ממנו למה לי [ז]לכדרבה א"ר יצחק אמר מר ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר [3]איש איש לרבות את הערל ואימא לרבות את האונן א"ר יוסי בר' חנינא אמר קרא [4]וכל זר זרות אמרתי לך ולא אנינות אימא ולא ערלות הא כתיב איש איש ומה ראית מסתברא ערלות הוה ליה לרבויי שכן (מעשי"ם כרותי"ם בדב"ר העב"ד) מחוסר מעשה ומעשה בגופו וענוש כרת וישנו לפני הדבור ומילת זכריו ועבדיו מעכבת אדרבה אנינות הוה ליה לרבויי שכן ישנה בכל שעה ונוהגת באנשים ונשים ואין בידו לתקן עצמו הנך נפישן רבא אמר בלא הנך נפישן נמי לא מצית אמרת אמר קרא איש איש איזהו דבר שישנו באיש ואינו באשה הוי אומר זה ערלות ורבי עקיבא האי [5]תושב ושכיר מאי עביד ליה אמר רב שמעיא לאתויי ערבי מהול [ס]וגבעוני מהול והני מולין נינהו והא תנן [י]קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים [ד]קונם שאני נהנה למולין מותר במולי עובדי כוכבים ואסור בערלי ישראל אלא לאתויי גר שמל ולא טבל וקטן שנולד כשהוא מהול [ו]וקסבר [ה]צריך להטיף ממנו דם ברית ור' אליעזר לטעמיה דאמר [ס]גר שמל ולא טבל גר מעליא הוא וקסבר קטן כשנולד מהול אין צריך להטיף ממנו דם ברית ור' אליעזר האי איש איש מאי עביד ליה [ט]דברה תורה כלשון בני אדם בעי רב חמא בר עוקבא קטן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה ערלות שלא בזמנה מעכבא או לא מעכבא א"ר זירא ת"ש [י]אין לי אלא מילת זכריו בשעת עשיה ועבדיו בשעת אכילה מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל [ס]או אז לגזירה שוה בשלמא עבדיו משכחת לה דאיתנהו בשעת אכילה וליתנהו בשעת עשיה כגון דזבנינהו ביני מעת אלא זכריו דאיתנהו בשעת אכילה וליתנהו בשעת עשיה היכי משכחת לה לאו דאתילוד בין עשיה לאכילה ש"מ ערלות שלא בזמנה הויא ערלות אמר [כ]רבא [ו]ותסברא [ז]המול לו כל זכר אמר רחמנא ואז יקרב לעשותו והאי לאו בר מהילא הוא אלא הכא במאי עסקינן כגון [ח]שחלצתו חמה וניתוב ליה כל שבעה [ט](דאמר שמואל [יא]חלצתו חמה נותנין לו כל שבעה) דיהבינן ליה כל שבעה [י]בעינן מעת קונם שאני נהנה. אין להקשות היכי פריך מנדרים לגיטין דקרע דנדרים הלך אחר לשון בני אדם דכסיפא דמתני' דהכא מפיק ליה מקרא שנאמר כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ואין להקשות מוכל ערל לא יאכל בו דהתם לא מיצטריך אלא לשאר ערלות דקרא כגון הכא ובריש פסחים (דף ג.) גבי הלוהו כל כוכבי לוכ דקאמר הא קמשמע לן דאור כוכבים הוא ומי מקומות שהמנין לומד מנדרים מלישנא דקרא כגון הכא ובריש פסחים (דף ג.) גבי הלוהו כל כוכבי לוכ דקאמר הא קמשמע לן דאור כוכבים הוא ומי נמי נפקא מינה לגודר כדתנן הגודר מן האור אסור בתורן של כוכבים והייגו דוקא היכא שאין הלשון ידוע מייתי שפיר רגיל מלישנא דקרא אבל במקום שלשון בני אדם מלוק מלישנא דקרא בנדרים הלך אחר לשון בני אדם כדאמר בפרק המומר מסקינן (ערכין דף יט:) לעוריית היד עד הפרק בנדרים הלך אחר לשון בני אדם:

ומיבעית

המרת דת פוסלת. לפי המיר דתו ונתגייר מעשיו לגיזי שנשמשים אמר רחמנא לא יאכל בו: **ס"ג כל ערל לא יאכל בו למה לי.** בו מצי ממעטו. ולא גרסינן תושב ושכיר כולי קרא לג"ש ועקרינן ליה מפסחים לגמרי: **ממנו.** אל תאכלו ממנו נא. כיון דאמרת בו למעוטי מעשו משמע: **לכדרבה בו'.** לקמן בפרקין (דף עד.) **תלמ"ד ממנו כתיבי בפסח כו': ורבי עקיבא הא' תושב ושכיר בפסח מאי עדיף ליה.** הא ליכא לאוקמי בעבד עברי כלל: **לאתויי ערבי** [ו] **וגבעוני מהול.** שלא יאכל בפסח: **גבעוני.** שם חומה שמוזכרין עלמן: **והני מולין נינהו.** בפרק ע"ג ובפ"ק דיבמות ונ"ל למעוטינהו הא ערלים נינהו ומכל ערל[מ] מימעטי: **נערלי ישראל.** לענין גר מולין נינהו להלך אחר לשון בני אדם ויש[ר]אל ערלים הן קרי להו ערלים ועובדי כוכבים לא קרי להו מולין: **וקטן שנולד מהול.** ולקמן ר"ע קטן שנולד מהול צריך להטיף ממנו דם ברית: **ור"ח.** דלא ממעט להו מזיל לטעמיה דאמר בהחולץ גר שמל ולא טבל גר מעליא הוא ובקטן מהול סבירא ליה ג"ש להטיף ממנו דם ברית: **קטן ערל.** תוך שמנה: **מהו לסוכו שמן של תרומה.** לקיימה לן (שבת דף פו.) דסיכה כשתיה דנפקא לן מותבת כמיס בקרבו וכשמן בעלמותיו[ס]: **מעכבא.** מלכילת תרומה: **אין לי.** לעכב בפסח אלא מילת זכריו שיש לו בשעת עשיה דגבי מילת זכריו כתיב (שמות יב) ומה יקרב לעשותו והייגו שחיטה וגבי עבדיו כתיב [שם] מה יאכל בו דלפילו לא הוה ליה עבד בשעת עשיה והיה לו בשעת אכילה מעכבו מן אכילה פסחו: **מנין ליתן בו'.** דגבי בניס נמי שם רמוי ליתול בשעת אכילה ולא היה לו בשעת עשיה מנין מעכבו מאכילת פסחו: **שלמוד לומר או או.** מה יקרב לעשותו מה יאכל בו: **אלא זכריו.** דמרבינן להו בשעת אכילה אלמא לא הוו בשעת עשיה היכי דמי לאו לתיתיולד גופיה: **אלא הכא בשחלצתו חמה.** שהיה חולה ומתרפא ומתחלצה ושתלפה ממנו חמה: **וניתוב ליה כל שבעה.** ולי ביני וביני מיתפח אמאי מעכב ליה מאכילה אכתי לא מטא זמניה לתגיא לקמן[פ] יום הברלתו כיום הולדו דעד ז' יומי לא מהלינן ליה: **דיהבינן ליה.** שכבר נתרפא זה שמונה ימים וחל שמיני שלו להיות ערב הפסח: **ונימהניה מלפרע.** וכיון דמעפרע בר מהילה הוא מסתכם דמעכב ליה מעשיה ולמה לי קרא לרבויי שעת אכילה:

מעת

תורה אור השלם

1. וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה הִמּוֹל לוֹ כָּל זְכָר וְאָז יִקְרַב לַעֲשֹׂתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ:
שמות יב מח

2. אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֹׁל מְבֻשָּׁל בַּמַּיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ:
שמות יב ט

3. אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע:
ויקרא כב ד

4. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשָׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ:
ויקרא כב י

5. תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ:
שמות יב מה

6. וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנַת כָּסֶף וּמַלְתָּה אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ:
שמות יב מד

הגהות הב"ח

(ס) תוס' ד"ה לאי וכו' כתרוייהו היה ליה לכותבם:

ב) פסחים כח: לו., ג) שם לו. זבחים כב:, ד) [ער' תוספות פסחים קכ. ד"ה כל בן], ה) פסחים לו. [לקמן עב. ע"ש], ו) פ"ק ונבנוני, ז) ע"ז כז. נדרים כג:, ח) שבת קלה., ט) [בכתוב לג: וש"נ], י) [ל"ל רבה ולקמן ע"ש אמר רבה כגון שהיו מכיו ומתו כו' אבל הכא רבה הוא דמסיק כגון שחלצתו חמה], יא) שבת קלה. ופסחים כל זה אינו, יב) פ"ק ונבנוני, יג) [שמות יב], יד) [תהלים קמו], טו) [ע"ז], טז) [ויק"ר פרשה ט"ו], יז) [ע"ש תוס' ע"ז כז. ד"ה ס"ג קונם],

---

תורה אור השלם

1. וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה הִמּוֹל לוֹ כָּל זְכָר וְאָז יִקְרַב לַעֲשֹׂתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ:
שמות יב מח

2. אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֹׁל מְבֻשָּׁל בַּמַּיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ:
שמות יב ט

3. אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע:
ויקרא כב ד

4. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשָׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ:
ויקרא כב י

5. תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ:
שמות יב מה

6. וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנַת כָּסֶף וּמַלְתָּה אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ:
שמות יב מד

מוסף רש"י

קונם שאני נהנה לערלים. מה שמי נהנה מן הערלים לאסור עלי בקונם, וקונם הוא לשון הקדש (ע"ז כז.). **צריך להטיף ממנו דם ברית.** מייתינן שמע מינה כשנכנס נדמה לו שהוא נכנס בערלה היא (שבת קלה.). **דברה תורה כלשון בני אדם.** הכי משמעו בני אדם (נדרים ג.). **חלצתו חמה.** נשלף ממנו המוך ויצא מגופו (שבת קלה.).

ט א מיי' פ"ט מהלכות קרבן פסח הלכה ז:
י ב מיי' שם הלכה ח:
יא ג מיי' פ"ט מהלכות מילה הלכה ב כג טוש"ע י"ד סימן רס סעיף מג:
יב ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף מב:
יג ה מיי' פ"ט מהלכות מילה הלכה ז סמג עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסח סעיף ג וסי' רסג סעיף ד:
יד ו מיי' פ"ט מהלכות קרבן פסח הלכה ט:
טו ז מיי' פי"ג מהל' תרומות הלכה ז:
טז ח מיי' פ"ט מהלכות קרבן פסח הלכה ט:
יז ט מיי' פ"ג מהלכות מילה הלכה טו סמג עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסב סעי' ב: